

NOVO MESTO, 9. 4. 1980
LETO X. ŠT. 5

LABOD je glasilo delovne skupnosti Tovarne oblačil LABOD Novo mesto — Izhaja vsako tretjo sredo v mesecu v nakladi 2400 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik: Milan Bratož, tehnični urednik: Marjan Moškon — Grafična priprava: ČZP Dolenjski list, tiska Knjižgotisk, Novo mesto

labod

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI TOVARNE OBLAČIL LABOD NOVO MESTO

kje in kako bomo varčevali

Stabilizacijska prizadevanja v DELTI

Analiza pomanjkljivosti, na katere bi ta kolektiv lahko vplival, je bila izdelana v TOZD DELTA že takoj po razpravi o zaključnih računih. Čeprav je bil rezultat gospodarjenja lep, so si delavci Delte vendarle zadali številno konkretnih nalog, ki bodo dosežanja prizadevanja še poglobile. Na podlagi izdelane analize so bile skupaj z roki razdeljene naloge in zadolžitve.

Prva od nalog v tej smeri, ki so si jo v Delti zadali, je še natančnejše informiranje kolektiva o rezultatih gospodarjenja. Okvirne ocene naj bi bile

Glavni kontrolor za program „perilo — šport“, skupaj s kontrolorko in brigadirko TOZD DELTA. Redno spremljanje kvalitete izdelave je velik porok za uspeh.

predočene delavcem mesečno, podrobnejše pa tromesečno. Spremljanje rezultatov spodbuja še boljše delo, odpravlja pa pomanjkljivosti.

Tej nalogi sledi doslednejša izraba delovnega časa. Širok pojem, ki zajema vrsto odgovornosti.

V sklopu tega pravi tovarišica Novakova—direktorica TOZD Delta, bo potrebno posvetiti več pozornosti točnemu kompletiranju skrojjenih delov, da bi se izognili prekomernemu naknadnemu pri krojevanju. Razmisliti bi bilo potrebno tudi o medfazni kontroli, pa tudi do menjavanja operacij bo potrebno spremeniti odnos.

Na samem delovnem mestu se poskušajo v Delti izogniti vsakemu nepotrebnemu odhodu, pa tudi točni prihodi in odhodi iz dela so nujni. Že dlje je v Delti praksa, da delavke, ki ne dosegajo delovnih učinkov kot bi jih morale, spremlja delavska kontrola. Ta, skupaj z neposredno nadrejenim, skuša priti do vzrokov in jih seveda odpraviti. Dosedanja praksa kaže, da ta velika skrb za dobro

počutje, posluš za težave in skupno reševanje teh, rojeva uspehe. Tudi v bodoče pravijo v Delti, da bodo neposredni stiki, pogovori z delavci in s tem skrb za dobro počutje, njihova stalna naloga.

Tudi ostale akcije, kot je urejanje okolja, organiziranje športnih prireditev, rekreacija in podobno, bodo deležni pozornosti. Ob tem pa velja poudariti, da bo večina teh zrastle na prostovoljnem delu predvsem mladine.

Ko govorimo o varčevanju, je nujno omeniti tudi varčnost pri gorivu. V Delti se prizadevajo, da bi bila vozila zares racionalno izkoriščena. Dogovoriti pa se bo potrebno tudi s TOZD Commerce in ostalimi TOZD-i o usklajenih prevozihih.

Tudi nad kontrolo rezervnih delov bodo še postrili pregled. Evidenco iz tega področja so z namenom lažje preglednosti, iz mehanične delavnice prenesli v skladišče.

Za tekstilne odpadke, ki so jih v Delti pripravljene ločiti po surovinskem sestavu, bo potre-

bno organizirati prodajo, pa še in še je bilo v Delti slišati predlogov, kje in kako še kaj več privarčevati. Največjo težo pa je vendarle bilo čutiti na izobraževanju, ki je zares velik porok za dosego uspehov in lepših rezultatov. Pozornost vzgoji mladih delavk, kvalitetni izdelki spoštovanje rokov, spoštovanje resolucije in vseh internih dokumentov — torej delavnost in doslednost, to je vsebina prizadevanja kolektiva Delte.

DELOVNE BRIGADE

14. april je dan mladinskih delovnih brigad. Oblika solidarne pomoči, ki je hrati velika šola socializma, marksizma in samoupravljanja, zajeme vsako leto več tisoč mladincev. Naša delovna organizacija je bila v preteklem letu že pokrovitelj delovne brigade, ki je v sklopu republiške akcije delala v Posočju, v prihodnje pa bomo tem oblikam delovanja mladih posvetili tudi veliko pozornosti.

„Največjo pozornost bomo posvetili izobraževanju in vzgoji mladih delavk,“ pravi direktorica TOZD Delta, tov Dragica Novak.

uspešni na kvizu

Letos praznujemo 30-letnico socialističnega samoupravljanja, izteka se tretje desetletje, kar so v skladu z zakonom o upravljanju podjetij v družbeni lasti zaziveli delavski sveti.

Tako je letošnje prvenstvo znanja Tito-revolucija-mir posvečeno proučevanju zgodovine delavskega samoupravljanja. Cilj tega tekmovanja je, da se pionirji in mladinci idejno-politično usposablajo in marksistično izobražujejo. Glavni nosilec akcije je Republiška konferenca ZSMS v sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine, Zavodom za šolstvo SR Slovenije in tednikom „MLADINA“.

Na občinskem tekmovanju 29. marca 1980 so sodelovale ekipe osnovnih, srednjih šol in dve ekipi OO ZSM iz delovnih organizacij.

Tudi mladina DO Labod se je udeležila tekmovanja s tri-člansko ekipo in sicer Tončka Kralj iz Tozd Ločna, Lidija Pelko in Tatjana Maresič iz DSSS.

Tekmovali smo v dveh skupinah. Prvo skupino so tvorile ekipe osnovnih šol drugo pa ekipe OO ZSM iz srednjih šol, OZD in KS.

Gradivo za tekmovanje smo dobile mesec dni pred tekmovanjem, intenzivno pa smo se pripravljale štirinajst dni.

Vse tri smo predelale šestnajst tem, vprašanja za preverjanje znanja pa smo ponavljale skupaj. Uspeh ni izostal. Ekipno smo se uvrstile na drugo mesto, prva je bila ekipa gimnazije in tretja ekipa srednje ekonomske šole.

Med posamezniki smo tekmovalke Laboda zasedle prvo (Tatjana Maresič) in drugo mesto (Tončka Kralj). Tako smo se uvrstile na medobčinsko tekmovanje, ki bo 16. aprila v domu JLA v Novem mestu.

TATJANA MARESIČ

Tudi mladina Laboda bo organizirala kviz, v katerem bodo mladinci vseh naših TOZD pokazali kaj znajo in vedo o naši polpreteklosti, o petintridesetih letih svobode in o tridesetih letih samoupravljanja v naši delovni organizaciji. Zl organizacijo kviza bomo počastili tudi letošnji Dan borca.

Sekretarka TOZD TIP-TOP in referent obrambe, tov. Kič pri reševanju nalog s področja SLO in DSZ.

IZREDNO PLODNA SEJA ODBORA-KOMITEJA ZA SLO IN DSZ

aktivnost daje rezultate

Za uresničevanje sklepov in stališč DS TOZD ter zakonskih določil na področju LO in DSz, je bila v mesecu marcu v RC Sromlje seja odbora-komiteja za SLO in DSz, TOZD Ločna, TOZD Commerce in DSSS Labod Novo mesto.

Uvodno poročilo o razmerah v TOZD-ih je podal tov. Milan Bratož, predsednik odbora za SLO in DSz. Med drugim je poudaril velik razvoj dejavnosti, ki ga je odbor dosegel v letu 1979, hkrati pa tudi naloge ki še stojijo pred njim.

Na dnevnem redu je bila:

— analiza in ocena dopolnilnega in skupnega pouka za vse zaposlene in člane enot CZ TOZD;

— obravnavana je varnostno-politična ocena in osnova varnostnega načrta;

— razprava osnutka programa dela nosilcev SLO za leto 1980;

— priprava srednjeročnega plana razvoja: LO, CZ in NZ za obdobje 1981-1985

— izročitev občinskega priznanja Novo mesto za DO Labod Novo mesto.

Poleg navedenih vprašanj so člani odbora razpravljali tudi o drugih vprašanjih in nalogah, ki jih bodo morali v teh TOZD-ih še razrešiti in izpolniti. S svojo prizadevnostjo je odbor uspel realizirati program dela za leto 1979 v odstotkih 97%, štab za CZ pa 57% v sklopu 42 načrtovanih, le 10 nalog ni bilo realiziranih.

Iz teh rezultatov je razvidno da so programi v odstotkih realizirani 77%. Da bi se izognili navedenim slabostim, izboljšali kvaliteto dela in napravili večji premik na področju LO in DSz, smo v tem letu oblikovali, tak program, ki določa:

1. silje programa
2. opredeljuje naloge
3. nosilce naloge in pristojnosti
4. zadolžitve in odgovornosti
5. roke izvršitve

Oblikovni program predstavlja bolj kakovostno delo za nosilce SLO in družbenopolitične organizacije kot prejšnja leta. Obseg 59 izvršilnih nalog je 7% več kot v letu 1979.

S ciljem širšega spoznavanja SLO in DSz je odbor sprejel sklep o vzgoji vseh delavcev zaposlenih v DO Labod. Poslušali bomo predavanje dr. Janeza Klobučarja pod naslovom „HUMANIZEM IN DRUŽBA“. Pre-

datelj bo spregovoril tudi o stabilizaciji in medsebojnih odnosih.

V skladu z zakonskimi določili je odbor razpravljala o osnutku srednjeročnega razvoja SLO in DSz. V osnutku načrta so izražene potrebe, splošni interesi in cilj razvoja LO, CZ in NZ v prihodnjem srednjeročnem obdobju 1981-1985. Načrt je natančen in konkreten. Po razpravi je odbor sprejel sklep, da se osnutek načrta posreduje v razpravo komitejem in družbenopolitičnim organizacijam.

Za požrtvovalno delo in dosežene uspehe v pripravi SLO in DSz v DO Labod je SOB Novo mesto že drugič v obdobju treh let izročil priznanje, krajevna skupnost pa izrekla pismeno pohvalo štabu za SZ glede spretnosti gasilske enote in enote PMP v akciji „NNNP-79“.

Vodja obrambnih priprav, tov. Zdravko Petan, je predal odboru priznanje SOB Novo mesto, in se zahvalil članom za požrtvovalno delo in vsem, ki so prispevali k dvigu ljudske obrambe in DSz na višjo raven.

Sprejeta posamezna in kolektivna priznanja od SRS in SOB Novo mesto nam dovolj nazorno kažejo, da so nosilci SLO in posamezniki vložili veliko truda na področju izvajanja družbenih nalog v TOZD Ločna, TOZD Commerce in DSSS Novo mesto.

Referent narodne obrambe
MILAN ILIČ

smernice za delo

OK ZSMS Bežigrad je 21. marca 1980 priredila dvoipol dnevni seminar v Portorožu. Iz našega TOZD-TIP-TOP se ga je udeležil sekretar OO ZSMS TOZD.

Na tem seminarju smo se zbrali mladi iz vseh DO v občini Bežigrad in mladina iz krajevnih skupnosti v občini. Razpravljali smo o problemih s katerimi se srečujemo, nekatere smo tudi sprti reševali s pomočjo predavateljev in voditeljev iz občinske konference. Bili smo razdeljeni v dve skupini in sicer industrija v eni, trgovina v drugi. Žal iz naše DO ni bilo predstavnika za trgovinsko področje, čeprav v Ljubljani obstaja dislocirani oddelek TOZD-a Commerce v katerem so mladinci in mladinke, ki niso vključeni v OO ZSMS v sklop DO. Upam da se bo ta problem rešil in da jih bomo vključili v OO ZSMS TIP-TOP, v kolikor jih njihov matični TOZD Commerce in Novega mesta še ni vključil v svojo OO ZSMS.

Teme seminarja so bile naslednje:

Prvi dan – položaj našega gospodarstva (analiza uresničevanja zakona o združenem delu, stabilizacijski ukrepi in vloga družbenopolitičnih organizacij).

Drugi dan – problematika in aktualne naloge na področju SO in DS. Dolgoročna gospodarska politika (srednjeročni plani, povečanje produktivnosti, nagrajevanje po delu, spodbujanje inovacijskih procesov). Zelo koristna in zanimiva tema, ki nam je vsem ostala v nepozabnem spominu, je imela naslov „Metode dela z ljudmi“. Te metode nam je v enkratnem vzdušju prikazal profesor Albert Avgustinčič. Poudarek je bil predvsem na komuniciranju z ljudmi, pristopu k njim, kako jih vspodbujati in kako prispevati svoj delež k medsebojnemu odnosom v kolektivu.

Tretji dan – problematika šolstva (usmerjeno izobraževanje, štipendiranje). Tema z naslovom „Napotila za praktično delo v OO ZSMS“ (vodenje sestanka, pisanje zapisnikov). Ze sam naslov nam pove, da se z njim velikokrat srečujemo in kako koristno je bilo o tem slišati kaj novega.

Na zaključku smo se še zadnji zbrali za okroglo mizo, kjer je pogovor potekal zelo sproščeno, saj smo se vsi že dokaj dobro spoznali in ni bilo nobene treme niti zadržkov. Vsak je lahko vprašal in povedal kar je hotel. Jaz sem imel pred očmi vedno našo DO LABOD v kateri je veliko mladih. Vem da nekatere OO ZSMS po TOZD zelo uspešno delujejo, drugi pa malo manj. Res je da smo razkropljeni po vsej Sloveniji, samo to ne bi smel biti razlog, da smo med TOZD slabo povezani, oziroma se skorajda ne poznamo. Čeprav imamo za

to možnost v RC Sromljah in v Nerezinah.

Mladinci po TOZD se moramo zavedati, da nas ostali delavci, ki niso več mladinci nenehno opazujejo in so veseli, če se nekaj dogaja, da mladina dela, da se s problemi oglašajo in hkrati tudi prispevajo, k reševanju. Če tega ni, se poraja občutek, da kolektiv ne živi tako, kot bi moral.

MILAN GREGORIN

izobraževanju vse večji poudarek

Združenje izobraževalnih centrov in služb v delovnih organizacijah Slovenije se je v marcu sestalo z namenom, da oceni dosedanje delo in si ob novem zakonu o usmerjenem izobraževanju postavi naloge in zadolžitve za naprej.

Odgovornosti in pomembnosti kadrovanja in izobraževanja ni potrebno posebej poudarjati, pa vendarle v praksi ne poteka vse tako kot bi moralo, saj so še marsikje kratkovidni in preozki. Ob tem je misel, ki jo je podal v svojem referatu tov. zelo poučna, saj nas je spomnil stare kitajske modrosti, ki pravi: „Če misliš za leto dni naprej, sej žito. Če načrtuješ za deset let naprej, sadi drevje. Če pa misliš za sto let naprej, izobražuj narod!“

Od številnih vprašanj, ki jih je skupščina združenja načela, je za nas vse pravgotovo najbolj odprto vprašanje usmerjenega izobraževanja in deleža združenega dela ob tem. Že v letu 1981 bo nova generacija dijakov v usmerjenem izobraževanju prišla v delovne organizacije na 80 urno delovnoprakso in sicer v začetku drugega polletja. Do tega datuma morajo delovne organizacije pripraviti ustrezno število delovnih nalog, pred tem pa bo nujno rešiti vprašanje inštruktorjev oziroma organizatorjev delovne prakse. Načrti bodo morali vsebovati delavni in politehnični značaj usmeritve, izbor tipičnih del in opravil pa mora biti postavljen na principu kroženja, to je spoznavanja celotnega procesa.

Ob tako pomembnih spremembah v našem šolskem in izobraževalnem sistemu mora bitiszdruženje most med TOZD in šolo. V tem smislu mora postati združenje še močnejše, da bo lahko nudilo pomoč izobraževalnim službam ob izvajanju delovne prakse in ob delovanju v smeri normativne ureditve izobraževanja ob delu, iz dela in za delo. Tudi področje kadrovskih štipendij, vprašanje deficitarnih poklicev, s katerim se vse bolj srečujemo tudi v tekstilni industriji, dopolnilno izobraževanje tudi tistih delavcev, ki delajo na izobraževanju, predvsem pa spremeniti miselnost, ki često hromi racionalen in smoteren dvig ravni določenih panog, vse to je področje, ki ga skuša združenje rešiti. Seveda se vsa ta vprašanja ne morejo reševati brez prizadevanj vseh „uporabnikov“, brez ustreznega informiranja in sodelovanja nas vseh.

Čeprav v Labodu nimamo izobraževalnega centra, pa ima naša delovna organizacija svojega člana v združenju. Upamo, da bo sodelovanje v bodoče še bolj plodno in še tesnejše.

INOVATORSTVO SE PREBUJA

Društvo inženirjev in tehnikov Laboda-Dolenjske, je na svojem sestanku v marcu mesecu spregovorilo o svojem delu in o inovatorski dejavnosti, ki med nami še vedno ni dovolj prisotna. Zato si je društvo zadalo nalogo, da to dejavnost poživi. Člani društva naj bi bili iniciatorji inovatorstva, opazovali naj bi in spremljali pa tudi strokovno pomagali izpeljati določene izboljšave, ki bi omogočale boljše rezultate v proizvodnji-tehnoloških procesih.

Na sestanku so člani predelali tudi pravilnik o inovatorstvu, dane pa so bile tudi določene spremembe in dopolnila za v bodoče.

Člani društva DITTS naj bi bili iniciatorji inovatorstva v naši delovni sredini

izvršni odbor združenja

Prva letošnja seja izvršnega odbora je bila v glavnem posvečena pripravi in obdelavi materiala za skupščino Splošnega združenja. Iz celotne vsebine razgovorov, obvestil in sklepov s seje je čutiti, da je le mogoč vpliv samoupravnih teles na zvezne in republiške upravne organe, seveda če so vloge jasno opredeljene in podprte z raznih strani. Tako je pomembno obvestilo, da je vloga Splošnega združenja za znižanje stopnje prispevka za nerazvita področja (sedaj 3%) v postopku pri Zavodu za družbeno planiranje SRS in da je sprejeto javno mnenje o nepravilni obremenitvi tekstilne industrije. Pomembno je tudi obvestilo, da je pri Zveznem komiteju za cene v obravnavi predlog spremembe sedanjega stanja. V predlogu, ki ga slovenska tekstilna industrija že nekaj let zagovarja, sta dve varianti in sicer, ali svobodno oblikovanje cen, ali pa prenos kontrole cen na republiške organe.

Raziskovalno delo se v tekstilni stroki zelo težko in počasi razvija. Vzrokov je več in so globljega in dolgoročnega izvora. Splošna znanost pri nas in v svetu ni priznavala tekstilne znanosti. Sedaj je sicer priznana tudi pri nas, a vseeno so odnosi do tekstilne stroke še vedno mačehovski. Tekstilci smo sedaj vključeni v kemijsko skupino v Raziskovalni skupnosti, kjer pa seveda prevladujejo kemiki. Da je temu tako ima svoj delež tudi industrija, ki je premalo zainteresirana za sodelovanje z raziskovalnimi institucijami. Več o teh problemih je obravnavala Skupščina Splošnega združenja.

Gradivo o problematiki kadrovske in izobraževalne dejavnosti v tekstilni industriji je prisotnim pojasnila predsednica komisije za šolstvo in izobraževanje pri Splošnem združenju Dragica Nenadič. Tudi o problemih kadrovske in izobraževalne dejavnosti je potekal kritičen razgovor med prisotnimi. Težišče vsebine razgovorov je čutiti v oblikovanju šolskega sistema – usmerjenega izobraževanja, ki bo pričel s šolskim letom 1980/81. Za uspeh prehoda in za nadaljnjo uspešnost novega izobraževalnega sistema po strokah pa so prav gotovo v veliki meri odgovorne OZD.

Iz Tekstilca

Ženski del „oddelka po meri“ v TOZD TIP–TOP.

oddelek po meri

V sklopu TOZD TIP–TOP je kmalu po priključitvi k Labodu zaživel tudi ODDELEK PO MERI. Skupina šivilj in krojačev v ženskem in moškem oddelku poskrbi za kvalitetno izdelavo modelov po meri, ki si jih stranke iz množice materialov v CML izbere po že narejenih Labodovih modelih.

Prednosti, ki jih nudi za oddelek, s skupno 15 zaposleni-

mi, so velike in ni čudno, da je dela vedno dovolj. Vendar je moška stran oddelka še bolj zasedena, medtem ko morda na ženski strani pogrešajo stranke možnosti izdelave po skici, po modelih iz revije in podobno. Seveda pride do „špic“ ob dokončevanju kolekcij, pa določeni meseci v letu so tako, kot je to že kar pravilo med šiviljami in krojači, bolj zasedeno kot drugi.

Veliko naročil dobijo v oddelku po meri od raznih društev in služb. (največja naročila prihajajo v serijah od 30 do 40 kosov), vse več pa je tudi posameznikov. Med temi, pravi tov. Marinka Bedenk, poslovo-kinja v CML, kjer stranka

model pomeri, so povečini ljudje srednjih let, ki negujejo takoimenovano „kulturo oblačenja“, ali pa taki, ki ne dobe konfekcije za svojo postavo. Kupci se odločajo za Labodove modele – morda z manjšimi spremembami – izbirajo pa med zelo kvalitetnimi materiali, ki so na razpolago v CML. Ob pomerjanju natančno mojstrovo oko stranki svetuje, dodaja, d okler stranka ni zares zadovoljna.

Vse več je zanimanja za ta naš oddelek po meri, saj sta kvalitetna in hitra izdelava najboljša priporočilo in porok, da se stranke ob prihodnji sezoni zopet vračajo.

Vse več je zanimanja za usluge, ki jih hitro in kvalitetno nudi „oddelek po meri“. Posnetek je iz delavnice moških oblačil.

Notranost naše najmlajše prodajalne je prijetna in vabljava.

nova vsebinska usmeritev glasila »tekstilec«

raznimi fotografijami, risbami, grafikoni itd. naj ponazarja vsebino glavnega sestavka in nas tako nanjo tudi opozori.

Na začetku vsebinskega dela naj ima stalni prostor aktualni „uvodnik“. Ta naj bo povzetek najaktualnejšega dogajanja, ki zadeva nas tekstilce.

V glasilu naj najde svoj prostor v večji meri kot doslej splošna-družbeno-ekonomska problematika tekstilne industrije, njeno mesto v družbi, ter tehnične in družbenoekonomske komponente nadaljnjega razvoja. Tekstilec naj bo še vedno tudi strokovno usmerjen, vendar ne le zgolj glasilo strokovnjakov-inženirjev in tehnikov. Tekstilec je glasilo za vsakega izmed nas, ki se ukvarjamo s tekstilom. Takšna usmeritev glasila bo nudila vsekakor večjo priljubljenost in uporabnost.

V januarju 1980 je izšla prva številka v prenovljeni obliki. Vsebinsko ni še dosegla tistega kar želimo. Svoj namen bo Tekstilec dosegel takrat, ko bo iz njega odsevalo naše življenje, naši problemi in hotenja. Skratka glasilo, ki ga bomo z zanimanjem prelistali in tudi prebrali.

Za pestrost njegove vsebine ter ekskluzivnost informacij pa smo zadolženi in odgovorni vsi, ki delamo v tekstilu. Uredniški odbor in glavni urednik upravičeno pričakujeta od nas prispevke, ki bodo pestrili vsebino glasila.

Naj na koncu opozorim še na eno dejstvo. V letu 1979 je začel v glasilu izhajati tekstilni tehnični slovar. K vsaki številki glasila je bilo priloženih 8 strani

slovarja. Zaradi tehničnih in finančnih problemov, v drugi številki letnika 1980, slovar ni bil priložen. Vendar bo v nadaljevanju zopet izhajal. Vsi, ki spremljajo glasilo Tekstilec naj posamezne številke slovarja shranjujejo in vežejo skupaj v mapo, saj je slovar vsekakor dragocen tehnični pripomoček za vsakega tekstilnega strokovnjaka.

ing. VLADIMIR ŠKRINJAR

ZDRAVJE

Sedmi (7) april je svetovni dan zdravja. Svetovna zdravstvena organizacija je letošnje leto proglasila za leto boja proti kajenju.

RAK PRI OTROKIH

Rak – bolezen, ki ne izbira ne spola, ne let. Enajst od sto tisoč slovenskih otrok zbolijo za rakom. Kruto je slišati in človekovemu čustvovanju skoraj da nesprejemljivo, pa vendar je res, da je pri nas rak med vzroki umiranja otrok na drugem mestu – takoj za nesrečami. Vzpodbuden pa je podatek, da že več otrok z rakastim obolenjem preživi, kot umre.

INTELIGENČNI KVOCIENT

Inteligentne sposobnosti so „izmerjene“ z inteligenčnim kvocientom, ki je pri poprečno razvitem človeku 140.

V TOZD Zala v Idriji potekajo že končne priprave za enoizmensko delo. Na posnetku vidimo direktorico TOZD Zala in tovarišico Jožico Šubič.

odmevi s tekstiliade

V okviru delavskih športnih iger občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto, je bilo v Kranjski gori smučarsko tekmovalje na katerem so sodelovali tudi Labodovi predstavniki Miran Štih, Bojan Jerančič in Ludvik Judež. Štih, ki je tekmoval v moški A kategoriji do 25 let, je v svoji skupini zasedel med 37 tekmovalci odlično četrto mesto. Jerančič je bil v skupini od 25 do 35 let 32 do 54 nastopajočih, Judež pa v naslednji starostni skupini sedemajsti med 26 uvrščenimi.

Na pohorskem Arhu pa je bila letošnja TEKSTILIADA. Tudi te so se udeležili nekateri naši tekmovalci, ki so zasedli naslednja mesta:

— V kategoriji do 25 let je bil Štih izmed 70 uvrščenimi na 15 mestu. Prvi uvrščeni je imel čas 51,23, Štih pa je progo prevozil v 55,44 sekundah.

— V drugi kategoriji so Labod zastopali Bojan Jerančič, ki je s časom 1,03,88 zasedel 103. mesto, Ludvik Judež je bil 114. — vozil pa je 1,04,89, Marjan Vodopivec je dosegel 116. mesto s časom 1,05,14, Janko Razgoršek pa 125. mesto pri času 1,08,15. Skupno je bilo v tej skupini

uvrščenih 141 tekmovalcev, najboljši čas pa je bil 48,38.

— Tuži v starejši skupini smo imeli svojega predstavnika. Edo Komočar je dosegel 46. mesto ož 72 uvrščenih. Njegov čas je bil 53,85, medtem ko je bil najboljši čas te grupe 39,81.

Mnenje letošnjih tekmovalcev je, da bi v bodoče tako za delavske športne igre, kot za TEKSTILIADO lahko imeli iz naše sredine več tekmovalcev, saj kljub temu, da nimamo organizirane zimskošportne rekreacije je med nami veliko smučarjev. V bodoče bi si želeli pred večjimi in širšimi tekmovalji tudi interna, samo Labodova tekmovalja, ki bi omogočila izbor dobre Labodove ekipe. Predvsem pa bi morali poskrbeti tudi za ženske pred-

stavnice. Že zaradi strukture zaposlenih v naši delovni organizaciji gotovo ne bi bilo potrebno prevelikih naporov za to.

V pomoč in namen popularizaciji smučarskega športa bi morda lahko že letošnjo jesen preko sindikata organizirali prodajo smuč, vezi in morda tudi druge opreme, ki je sicer draga in zato tudi težje dostopna. Organizacija prodaje na odplačevanje in strokovni nasveti bi omogočila številnim med nami lažjo pot do te zimske radosti. Čeprav je zima komaj mimo, pa le ni prerano misliti na prihodnjo smučarsko sezono, v kateri bi se želeli pod Labodovim imenom predstaviti na tekmovaljih kot celotna in dobra ekipa.

AKCIJA

Mladinci TOZD DELTA so organizirali delovno akcijo in tako poskrbeli, da bo okolica njihove temeljne organizacije zelena. Ob dograjenem novem delu Delte so posadili živo mejo.

SKUPŠČINA ODBORA

Koncem, meseca marca je bila v DELTI volilna skupščina odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije občine Ptuj. Za naslednje mandatno obdobje je bila za predsednico odbora imenovana tov. Kunstkova, članica kolektiva Delta.

POČITNIŠKA DEJAVNOST

V soboto, 5. aprila je bila seja odbora počitniške dejavnosti. Odbor je razpravljal o naložbah v počitniško-rekreacijske objekte na Malem Lošinju, v Savudriji in na Sromljah. Več o tem bomo posredovali v prihodnji številki našega glasila.

PODATKI IZ TEKSTILNE INDUSTRIJE

Od skupno 50 tisoč zaposlenih v slovenski tekstilni industriji, je kar 35 tisoč žensk.

Tekstilna industrija je v letu 1978 prispevala k dohodku vse slovenske industrije in rudarstva 11,4 odstotke.

Fizični obseg tekstilne proizvodnje pomeni 11 odstotkov vse slovenske industrijske proizvodnje.

z vami kadi tudi vaš otrok

Mednarodni Rdeč križ je leto 80 proglasil za leto boja proti kajenju

Mnogo manj škodljivih od ostalih vplivov pa je znano škodljivo delovanje nikotina na drugih sestavih tobačnega dima a zdravje noseče žene in plodu. Po letu 1960 so se v medicinskem strokovnem slovstvu pričela množiti poročila o posameznih vrstah posledic kajenja pri nosečnicah. Do danes je poročil že na stotine, ob njih pa še precej raziskovalnih poročil o poskusih na živalih. Vsa se ukvarjajo z enim ali drugim vidikom poškodb, ki jih utrpijo plod v svojem razvoju, otrok po rojstvu in mati nosečnica.

Največjo škodo utrpi prav plod matere kadilke. Nekatere posledice se zde danes sploh nepopravljive in vplivajo na celotno življenje takega otroka. Te motnje so manjša telesna teža pri porodu, manjša telesna dolžina, manjši obseg glavičice, motnje v otrokovem prilaganju v poporodnem obdobju. Poleg tega se zdi, da imamo danes že dovolj trdne dokaze o dolgotrajnem zastajanju v telesni rasti zmanjšani inteligenčni zmoglosti otrok mater kadilk, in motnjah v vedenjskem razvoju pri novorojenčkih, ki prežive prvi mesec po porodu.

Poglejmo tudi nekoliko bolj podrobno vsako izmed naštetih poškodb, ki jih utrpel otroci oz. bolje plodovi mater kadilk.

Manjša telesna teža

Zagotovo največkrat je bila ugotovljena manjša telesna teža novorojenčkov mater kadilk. V poprečju so otroci dvesto gramov lažji. To znižanje ni odvisno od raznih razlik. Obenem s padcem telesne teže novorojenčka so opazovali relativen porast teže posteljice. Obe spremembi sta bili tesno povezani s številom pokajenih cigaret, neodvisni pa od načina kajenja in vrsta tobaka. Večina novorojenčkov je donošenih in zrelih glede na čas nosečnosti. Tako ostaja za omenjene spremembe le razlaga, ki se zdi preprosta in sprejemljiva: ob

kajenju se sprosti nikotin in razvije se ogljikov monoksid. Oba imata za posledico pre-majhno oskrbo plodu s kisikom, čeprav povzročita to na povsem različen način. Ogljikov monoksid se trdneje kot kisik veže na krvno barvilo hemoglobin, ga tako nadomesti in prepreči, da bi se ob normalnem zračnem tlaku vezal na barvilo; nikotin pa oži krvne žile in zmanjša pretok krvi.

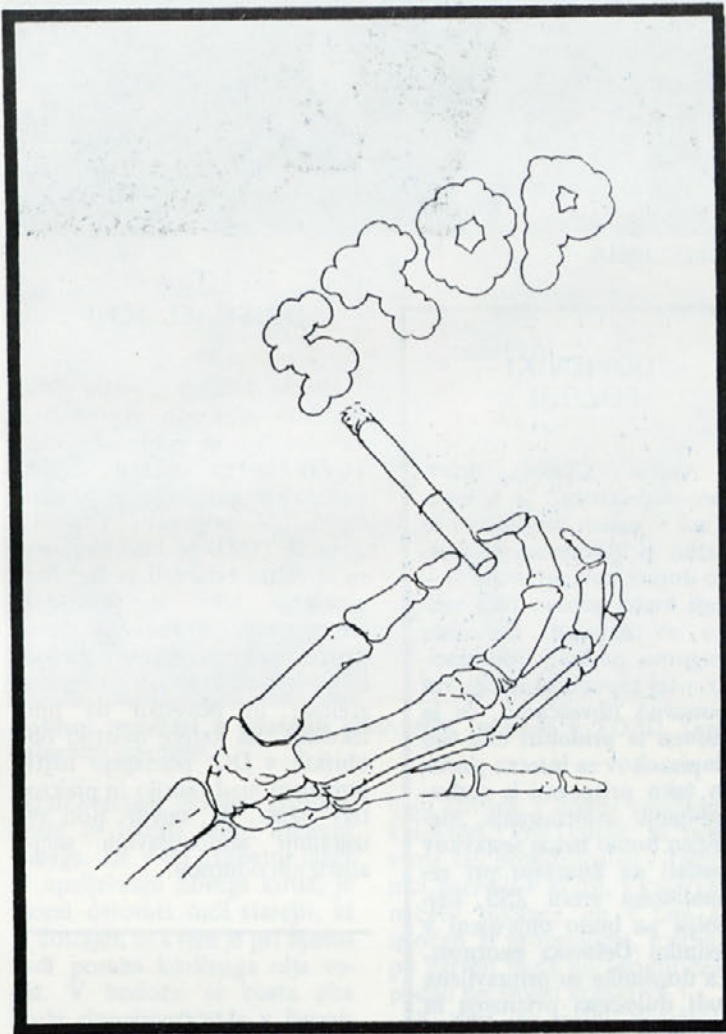
Plod je že po naravi slabše oskrbljen s kisikom, saj ga dobiva posredno iz materine krvi prek posteljice. Zato nas je iznajdljiva narava obdarila s prirejanim krvnim barvilom, ki lahko veže nase več kisika in ki

učinek je imelo šele močno znižanje vsebnosti kisika v vdihanem zraku.

Poleg tega, da so lažji, so novorojenčki krajši in imajo manjši obseg glavičice, kar pripisujemo istemu vzroku. Pri materah kadilkah so dokazali pomembno večje število spontanah splavov, nekaj večje število smrti plodu v maternici in povečan rizik zapletov po porodu. Pri teh sta najpogostejši zamrlost plodu in respiratorna stiska.

„Prisilno kajenje“ zarodka

Zaradi kratke dobe, ki je pretekla od bolj zagnanega

ga po rojstvu nadomesti krvno barvilo, kakršno sicer poznamo. Vendar ta prilagoditev ne zadošča, če je krvno barvilo zastrupljeno z ogljikovim monoksidom. Zaradi pomanjkanja kisika prične rasti posteljica, da bi nadomestila izgubo, vendar, kot vidimo, brez večjega uspeha. Manj kisika pa pomeni manjšo zmoglost presnavljanja, tvorbe potrebnih gradbenih snovi za ras plodu.

Že po eni sami pokajeni cigareti so izmerili porast števila srčnih utripov plodu na več kot 50 utripov na minuto. Enak

raziskovanja škodljivih vplivov kajenja na plod matere kadilke so danes na voljo posamezna poročila, ki govore o pomembnih razlikah v višini in splošni razvitosti otrok tudi v kasnejšem življenjskem obdobju. Tako so raziskovalci v ZDA v raziskavi razvoja 180 otrok mater kadilk v primerjavi s 146 otroki mater nekadilk, ob izključitvah drugih možnih vplivov, ugotovili zaostajanje v rasti in pridobivanju telesne teže pri „prisilnih kadilkah“.

Ravno tako so skromna po številu poročila o zaostajanju v duševnem razvoju takih otrok.

Navajajo manjše okvare, ki jih nekateri poimenujejo minimalna možganska okvara in se kažejo večinoma kot vedenjske motnje, motnje v zapornosti, zbranosti in sposobnosti doje-manja. Vse te motnje zasledimo tudi pri otrocih, ki so bili med porodom ali še v času nosečnosti slabše oskrbljeni s kisikom iz drugih vzrokov in ne zaradi kajenja. Zato lahko upravičeno trdimo, da je tudi pri otrocih mater kadilk vzrok enak.

Danes zopet ponavljamo staro modrost nestorja naše pediatrije dr. Derča: „Otrok sodi k materinim prsim in le mati mu lahko da vse tiste pogoje, ki jih potrebuje za svoj razvoj.“ Zato je prav gotovo namoč zanimiva ugotovitev nekaterih študij, da matere kadilke prične kaditi že drugi dan po porodu. Mnoge nimajo dovolj mleka za svojega otroka in večina kadilk doji znatno krajši čas kot nekadilke.

Menim, da je s temi skopimi podatki povedanega dovolj. Očitno kajenje nima prav nobenega ugodnega učinka na razvoj in rast nerojenega in otroka po porodu. Nasprotno, učinki kajenja med nosečnostjo in po nji se zde ob današnjem znanju izrazito škodljivi in morda z nepopravljivimi posledicami. Gotovo bodo raziskovanja v prihodnje ostreje začrtala mejo med danes domnevnimi nevarnostmi in resničnimi. Vendar pa prav gotovo ne bodo spremenila mnenja o tistih spremembah, ki sem jih omenil kot nedvomno potrjene in pripisane škodljivostim tobakovega dima.

In zdaj še kakšna vzpodbudna beseda! Veliko ugotovitev potrjuje tisto, kar pove preprosta pamet. Prenehanje kajenja med nosečnostjo in dojenje odvrne vse našete slabe učinke in njihove posledice. Ob tem je treba poudariti, da pasivno kajenje ravno tako škoduje kot aktivno, čeprav so seveda učinki nekoliko omiljeni in manj izraziti. Seveda, saj so koncentracije strupenih snovi znatno nižje.

Vendar si želim, da bi kadilka, ki jo prav gotovo ob tolikih opozorilih, ki jih je dandanes deležna, vsaj nekoliko peče vest, ne odločila takole: prenehala bom kaditi, saj si želim zdravega in v vsem polnovrednega otroka, ko pa bo to mimo, bom spet pričela kaditi. Ne le, da bi bila slab zgled otroku, izpostavila bi se spet vsem škodljivostim, ki jih prinaša „tobakov opoj“. In to bi izničilo prvotno plemenito odločitev.

Dr. JURI ŠORLI
(iz revije Naša žena)

Ta bluza z oznako Labod nastaja v TOZD LIBNA.

zakonska posvetovalnica

Pri Centru za socialno delo Novo mesto je z januarjem ustanovljena ZAKONSKA SVE-TOVALNICA. Pričeli smo z izvajanjem PREDZAKONSKEGA SVETOVANJA za mlade ljudi, ki so se odločili skleniti zakonsko zvezo. Bodočim zakoncem posredujemo informacije o skupnem življenju ženske in moškega, o značilnostih zakonskega in družinskega življenja, z namenom, da ustvarijo ubrano skupnost, dosežejo v zakonu osebno srečo in zadovoljstvo in da svojim otrokom omogočijo srečno otroštvo.

Takšna vsebina pa ni samo zanimiva za mlade ljudi, ki so tik pred sklenitvijo zakonske zveze, temveč jo namenjamo vsem mladim v šolah, zaposlenim v delovnih organizacijah in prebivalcem v krajevnih skupnostih v okviru programa HUMANIZACIJA ODNOSOV MED SPOLOMA. V izvajanju vsebine sodelujejo psiholog, socialni delavec in zdravnik.

Vemo in poudarjamo, da sta zdrav zakon in zdrava družina pomembna za duševno zdravje. Ljudje se poročijo z mislijo, da je zakon nekaj statičnega, nekaj, kar ostane skozi leta enako in nespremenjeno.

V resnici pa je zakon proces z značilnimi obdobji. Krize v

DOPISNIKI — POZOR!

Akcija „Tisoč delavcev—sodelavcev“ je v teku. Tudi v našem uredništvu že težko pričakujemo prispevke dopisnikov, saj imate vi — naši bralci gotovo tudi veliko za napisati. Če niste pozorno prebrali informacijo o tej republiški akciji, vas ponovno obveščamo, da je namen te pridobiti čim več dopisnikov za interna glasila in tako prispevati k podružbljanju informiranja. Mesečno bomo nekaj sestavkov poslali na komisijo pri republiškem svetu ZSS, najboljši pa bodo objavljeni v tedniku Delavska enotnost. Za dopisnike so pripravljena tudi določena priznanja in nagrade.

Prav vsi ste vabljeni k sodelovanju!

zakonu navadno ne izbruhnejo v prvem letu, ampak nekaj let kasneje. Zakonsko svetovanje vključuje pomoč ob posebnih problemih, s katerimi se zakonca srečata, na primer medsebojno nerazumevanje, različno stališče do otrok, načrtovanje družine, spolnost, neiskreno dogovarjanje, delitev dela v družini... In če jim niso kos, imamo težave sami in naše življenjsko ter delovno okolje. Nasvet in pomoč poiščemo v Zakonski svetovalnici. Odprta je posamezniku, zakoncema in družini.

OBISK V LOČNI

Obiski šolarjev v naših proizvodnih prostorih niso redki. Te dni so si proizvodnjo v TOZD Ločna ogledali dijaki pedagoške gimnazije v Novem mestu. V pogovoru s predstavniki TOZD je bilo živo, saj so se dijaki zanimali za številna vprašanja tako iz področja samouprave, družbenega standarda, uvožno-izvožno politiko in podobno. Pokazali so veliko zrelosti in povedali da jim izkušnje, na katere naletijo ob obiskih v DO, pomagajo najti povezavo med teorijo in prakso ter iskati še novih poti v izgradnji samoupravnih socialističnih odnosov.

VEČ SODELOVANJA

Akcije osnovnih organizacij ZSMS, ideje, načrti in težave, skratka vse delovanje mladih v naši delovni organizaciji kliče po večji povezanosti in boljšem sodelovanju. Zato so mladinci TOZD Ločna, Commerce in DSSS dali spodbudo za ustanovitev koordinacijskega odbora mladinske organizacije na ravni delovne organizacije. V kolikor bo ideja sprejemljiva tudi za OO ZSMS ostalih TOZD, se bodo mladi zbrali v Novem mestu 18. aprila. S prvim sestankom koordinacijskega odbora bi počastili tudi obletnico ustanovnega kongresa KPS, ki je bil 17. aprila leta 1937 na Čebinah.

DRUGI O NAS

Ob minulem prazniku naše delovne organizacije so lokalni časopisi prinesli več vesti in člankov o Labodu. Ptujski Tednik je posredoval večjo reportažo o Delti pod naslovom „Ponosni na uspehe zadnjih let“, pozornost pa je pritegnila tudi problemska konferenca na temo „Problemi ženske so problemi celotne družbe“, ki jo je ob 8. marca organizirala občinska konferenca SZDL — Ptuj v prostorih Delte. Ob tej priložnosti je pripravila direktorica, tov. Dragica Novak — obsežen referat.

POVEZAVA S KS

Povezanost delovnih organizacij oziroma TOZD s krajevnimi skupnosti še ni zaživela v tolikšni meri, kot bi morala. Ponavadi je čutiti tarnanje iz strani predstavnikov KS, v Ptujju pa je ravno obratno. Po plodnem sodelovanju Delte s KS Rogoznica, je prišlo do sprememb, ki so v času formiranja nekoliko otežila sodelovanje. Na območju mesta Ptuj je 11 krajevnih skupnosti, delavci Delte pa prihajajo še iz številnih drugih krajevnih skupnosti. V Delti si želijo sodelovanja, potrebo čutijo predvsem zaradi usklajevanja skupnih interesov ob sprejemanju programa SIS, ob nalogah civilne zaščite itd. Na skupnih sestankih so predstavniki Delte ponudili več predlogov, ki bi omogočili lažje sodelovanje, pa tudi iz občinske strani je sklep za poživitev dela v KS velika. Vse to kaže, da bo mrtvilo kaj hitro premagano.

MARKSISTIČNI KROŽEK

V TOZD TEMENICA so mladinci začeli s pripravami za ustanovitev marksističnega krožka. Pobuda za ta korak je prišla iz Občinske konference ZK v Trebnjem. V krožku bodo lahko sodelovali vsi člani kolektiva Temenica, teža dela pa bo predvsem na izobraževanju. V povezavi z medobčinsko konferenco in republiški predstavniki bodo v sklopu krožka organizirana predavanja o raznih aktualnih vprašanjih današnjega časa.

PLAVANJE

Ob sredah imamo delavci Laboda in družinski člani možnost brezplačnega plavanja v bazenu osnovne šole Grm v Novem mestu. Organizatorji so sklenili, da bo mesec april poskusni — ugotoviti morajo, kolikšno je med nami sploh zanimanje za plavanje — kasneje pa bi k tovrstni rekreaciji pristopili bolj načrtno.

Torej nam je vsako sredo od 18. pa do 20 ure na razpolago bazen OŠ Grm.